

Nenämurtuma

Lääkärikirja Duodecim

4.10.2021

Korva-, nenä- ja kurkkutautien erikoislääkäri Karin Blomgren

- Nenämurtuman ensiapu
- Nenämurtuman toteaminen
- Nenämurtuman hoito
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Nenämurtuma on hoidettava, mikäli nenän ulkomuoto tai nenähengitys on muuttunut.
- Nenämurtuma on korjattava mieluiten kahden viikon kuluessa vammasta.
- Väärään asentoon luutunutta nenää on erittäin vaikea korjata jälkikäteen.

Nenämurtuma on yksi yleisimmistä murtumista. Sen tavallisimmat aiheuttajat ovat urheiluvammat ja pahoinpitely. Vastaanotolle on hakeuduttava heti vamman tapahduttua, jotta lääkäri voi arvioida hoidon kiireellisyyden ja mahdolliset muut vauriot. Tämä on tärkeää myös nenämurtumiin usein liittyvien oikeudenkäyntien ja vakuutuslausuntojen takia.

Nenä on korjattava, kun turvotus on laskenut mutta nenä ei ole vielä luutunut väärään asentoon. Korjaus pyritään tekemään mieluiten kahden viikon kuluessa vammasta. Jos hoito viivästyy, nenä luutuu väärään asentoon. Murtumien myöhäiskorjaukset ovat hyvin hankalia.

Nenämurtuman ensiapu

Heti vamman jälkeen nenän päälle asetettu kylmäpakkaus tai lumi estää nenän turpoamista ja mustelmien kehittymistä sekä helpottaa kipua. Nenävammoihin usein liittyvä verenvuoto tyrehtyy, kun sieraimia painetaan tiukasti yhteen muutaman minuutin ajan.

Nenämurtuman toteaminen

Yleislääkäri voi todeta useimmat nenämurtumat. Jos lääkäri epäilee murtumaa vain nenässä, röntgenkuvaus on tarpeeton. Niin kauan kuin nenä on turvoksissa, sen asentoa ja hoidon tarvetta ei voi luotettavasti arvioida. Kun turvotus on laskenut, lääkäri tunnustelee ja katsoo nenää. Tunnusteltaessa murtunut nenäluu liikkuu ja murtuneiden luiden liikkeen voi joskus myös kuulla. Usein potilaan kasvoilla on tässä vaiheessa mustelmia ja ruhjeita, jotka vaikeuttavat nenän asennon ja symmetrian arviointia. Vastaanotolle onkin hyvä ottaa mukaan valokuva, jossa nenä näkyy mahdollisimman selvästi.

Lääkäri katsoo myös nenän sisään. Rustosta ja luusta koostuva väliseinä jakaa nenäontelon kahteen sieraimeseen. Jos väliseinä on murtunut tai sitä ympäröivän limakalvon alle on vuotanut verta, on potilas viimeistään seuraavana aamuna lähetettävä korva-, nenä- ja kurkkutautien erikoislääkärin arvioitavaksi. Potilas tarvitsee erikoislääkärin pikaista hoitoa myös, jos murtuneessa nenässä on luuhun tai rustoon ulottuva haava.

Potilaat voivat arvioida nenämurtuman korjaustarpeen myös itse, eikä vastaanotolle ole

aina välttämätöntä tulla. Nenämurtumakorjauksen tarpeen voi arvioida myös etävastaanotolla.

Nenämurtuman hoito

Nenämurtuman hoito kuuluu korvalääkärille. Hoidon tavoitteena on esteetön nenähengitys ja alkuperäinen ulkonäkö. Murtuma hoidetaan heti, kun nenä ei ole enää turvoksissa. Aina nenämurtumaa ei tarvitse hoitaa. Korjaus on tarpeeton, jos nenäluussa tuntuu pieni murtuma mutta nenä näyttää samalta kuin ennen vammaa ja ilma kulkee hyvin kummassakin sieraimessa.

Nenämurtuma hoidetaan joko paikallispuudutuksessa tai nukutuksessa. Toimenpiteen alussa kumpaankin sieraimeseen asetetaan pumpulipuikkoja tai vanulappuja, joissa on puudutusainetta ja limakalvoja supistavaa lääkettä. Puudutteen paikoilleen laittaminen on toimenpiteen epämiellyttävin osa. Nenän sisään asetettavien puudutteen lisäksi käytetään joskus myös neulalla ihon läpi pistettävää puudutetta ja suonensisäisesti annosteltavaa kipulääkettä.

Kun nenä on puutunut, nostetaan murtuneet ja paikoiltaan siirtyneet luunkappaleet sierainten kautta paikoilleen. Tämä vaihe on useimmiten varsin nopea. Jos nenäluu on murtunut useasta kohdasta tai murtumasta on kulunut yli lähemmäs kaksi viikkoa, on luiden paikoilleen asettaminen joskus hankalaa. Kun luut on saatu hyvään asentoon, asetetaan usein toiseen tai kumpaankin sieraimeseen muutamaksi päiväksi kapeasta harsotaitoksesta tehty tuki eli tamponi. Sen tarkoituksena on pitää luut paikoillaan, jotta nenä alkaa luutua oikeaan asentoon. Usein ihon päälle kiinnitetään vielä tukilasta tai teippejä, jotka tukevat nenää ulkopuolelta. Joskus murtuma asettuu niin napakasti paikoilleen, ettei ulkoisia tai sisäisiä tukia tarvita.

Teippejä ja tukilastoja pidetään viikon ajan. Potilas voi poistaa tamponit, teipit ja tukilaston itse. Liikunnan voi aloittaa tukilastojen poistamisen jälkeen. Koska murtuman jälkeinen luutumisen kestää yli kuukauden, on kontaktiurheilua (koripallo, jääkiekko, kamppailulajit) hyvä välttää vähintään neljä viikkoa. Lajista riippuen kasvoilla voi myös käyttää esimerkiksi visiirimaskia tai suojalastaa. Halutessaan kontaktilajien aktiiviharrastajat tai ammattilaiset voivat myös hankkia omista tietokonekuvista 3d-tulostettavan suojamaskin, joka istuu täydellisesti, eikä häiritse rankkaakaan urheilua. Nenämurtuman korjauksesta ei jää iholle arpia. Luiden ja muiden kudosten paraneminen on aina yksilöllistä, minkä vuoksi nenän ulkonäkö ei asianmukaisen korjauksen jälkeenkään usein palaa täsmälleen entiselleen. Useimmat potilaat ovat kuitenkin tyytyväisiä lopputulokseen.

Lasten murtumat hoidetaan aina nukutuksessa.